

Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seaduse ning spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seaduse (edaspidi *RKPSS*) § 1 alusel määratakse Eesti Vabariigi kultuuripreemiad (edaspidi *preemia*) väljapaistvate loominguliste saavutuste eest kultuuri alal. Preemia määratakse füüsilisele isikule. Preemiate arv ja liigid on sätestatud RKPSS-i §-s 2. Selle kohaselt määratakse igal aastal kolm preemiat pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest (edaspidi *elutööpreemia*) ning viis preemiat eelmisel kalendriaastal avalikkuseni jõudnud väljapaistvate tööde eest (edaspidi *aastapreemia*). Eelnõuga muudetakse preemiate andmist sellisel viisil, et edaspidi antakse kuni kolm elutööpreemiat ja kuni viis aastapreemiat. Lisaks tehakse muudatusi, mis ajakohastavad preemiate andmise korraldust.

RKPSS-i 2. peatükk sätestab Eesti Vabariigi kultuuristipendiumide (edaspidi *kultuuristipendium*) määramise alused ja korra. Selle järgi määratakse kultuuristipendium riikliku kultuuripoliitika seisukohalt oluliste kultuuriprojektide ja loominguliste tellimuste toetamiseks või õppetoetustena õpinguiks välismaa kõrgkoolides või teadusasutustes. Kultuuristipendiumi võib määrata füüsilisele isikule, juriidilisele isikule või asutusele. Eelnõuga nähakse ette kultuuristipendiumide andmise lõpetamine. Muudatusega ühtlustatakse kultuuri toetamise korraldust ning samuti halduskoormust kui ka töökoormust.

Spordiseaduse (edaspidi *SPS*) § 10 sätestab riiklikud spordistipendiumid ja -preemiad. Eelnõuga nähakse ette, et riiklike spordistipendiumide määramine lõpetatakse ning sellega ühtlustatakse spordi toetamise korraldus. Muudatus vähendab taotlejate halduskoormust ning toetuse andja töökoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kultuuriministeeriumi kunstide osakonna juhataja Katre Väli (katre.vali@kul.ee), spordiosakonna juhataja Margus Klaan (margus.klaan@kul.ee), strateegia- ja innovatsiooniosakonna kultuurihariduse ja ligipääsetavuse nõunik Annikki Aruväli (annikki.aruvali@kul.ee) ning õigus- ja haldusosakonna juhataja Merle Pöld (merle.pold@kul.ee, 6282347). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud OÜ Täheviirg keeleteimetaja Riina Martinson (riina@keeleteimetamine.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse:

- 1) RKPSS-i redaktsiooni, mis on Riigi Teatajas avaldatud avaldamismärkega RT I, 29.06.2014, 109;
- 2) SPS-i redaktsiooni, mis on Riigi Teatajas avaldatud avaldamismärkega RT I, 10.07.2025, 4.

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõule ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna seaduseelnõu seadusena rakendamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju (HÕNTE § 1 lg 2 p 5).

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälteenamus.

2. Seaduse eesmärk

RKPSS-i ja SPS-i muudatuste eesmärk on korrastada kultuuri- ja spordivaldkonnas riiklike preemiate ja stipendiumide maksmise süsteemi ning muuta see otstarbekamaks ja tõhusamaks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 muudetakse RKPSS-i pealkirja. Kuna riigi kultuuristipendiumide andmine lõpetatakse, siis ei ole põhjendatud stipendiumide nimetamine seaduse pealkirjas. Seaduse pealkirjaks jääb riigi kultuuripreemiate seadus, mis reguleerib kultuuripreemiaid ja riigi keeleauhinda.

Paragrahvi 1 punktidega 2 ja 3 muudetakse RKPSS-i § 2 lõike 1 punkte 1 ja 2. Nimetatud sätete kohaselt määratakse igal aastal kolm elutööpreemiat ning viis aastapreemiat. Selline sõnastus ei sisalda kaalutlusõigust ega võimalust läheneda juhtumipõhiselt. Eelnõuga preemiate maksimaalset arvu ei muudeta, kuid suurendatakse paindlikkust nende määramisel. Selleks nähakse eelnõus ette, et edaspidi antakse kuni kolm elutööpreemiat ning kuni viis aastapreemiat. Muudatus võimaldab määrata igal aastal välja antavate preemiate arvu, arvestades riigieelarvelisi võimalusi. Kultuuriminister otsustab Kultuuriministeeriumi eelarvevahendite kasutamise ning kinnitab Kultuuriministeeriumi eelarve (VVS § 49 lg 1 p-d 8 ja 9). Sellest lähtuvalt otsustab minister ka igal aastal välja antavate elutööpreemiate ja aastapreemiate arvu, võttes arvesse preemiate suurust ja eelarvelisi võimalusi.

Paragrahvi 1 punktiga 4 muudetakse RKPSS-i § 2 lõiget 2 ja sätestatakse, et preemiaga kaasneb tunnistus. Lõikest jäetakse välja, et preemiaga kaasneb ka mälestusmedal. Praktikas on koos preemiaga antud preemia saajale tunnistus, kuid mitte mälestusmedalit. Muudatusega viiakse praktika seadusega kooskõlla ning ühtlustatakse riikliku spordipreemiaga, mille puhul kaasneb preemiaga üksnes tunnistus.

Paragrahvi 1 punktiga 5 muudetakse RKPSS-i § 3, milles sätestatakse, et preemia suuruse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Kehtiva sõnastuse järgi määratakse preemia suurus igal aastal riigieelarves. Iga-aastane riigieelarve seadus siiski preemiate suurusi eraldi ei määra ning sellekohased vahendid sisalduvad Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves. See jääb ka edaspidi nii. Praktikas on alates 2012. aastast elutööpreemia suurus olnud 64 000 eurot ning aastapreemia suurus 9600 eurot, kuid need suurused ei ole õiguslikult määratud. Õiguslikult on siiski selgem, kui preemiate suurused on määratud õigusaktiga. Kohane on selleks ministri tasandi õigusakt ehk kultuuriministri kui valdkonna eest vastutava ministri määrus. Preemiate suurusi ei ole kavas muuta ning neid hoitakse eelnevate aastatega samal tasemel.

Paragrahvi 1 punktis 6 täiendatakse RKPSS-i § 4 lõiget 3 ja sätestatakse, et Kultuuriministeerium avalikustab nõuetekohaselt esitatud ettepanekud ja nende esitajad ministeeriumi veebilehel hiljemalt iga aasta 1. veebruariks. Kehtiv sõnastus RKPSS-i § 5 lõikes 3 näeb ette, et ettepanekud ja nende esitajad tuleb avalikustada üleriigilise levikuga ajalehes

ning see on kultuuripreemiate komisjoni kohustus. Praktikas täidab seda ülesannet Kultuuriministeerium. Samuti ei ole ettepanekute ja nende esitajate avaldamine üleriigilise levikuga ajalehes ajakohane ega otstarbekas. Avaldamise kohustusest loobuda ei plaanita, kuid sätestatakse avaldamine ministeeriumi veebilehel.

Paragrahvi 1 punktiga 7 muudetakse RKPSS-i § 5 lõiget 1 ja sätestatakse, et kultuuripreemiate komisjoni moodustab valdkonna eest vastutav minister kolmeks aastaks. Kehtiva sõnastuse järgi on komisjoni moodustamine Vabariigi Valitsuse pädevuses. Preemiate määramise töö korraldamine on kultuuriministri pädevuses, sealhulgas juhib tema kultuuripreemiate komisjoni tööd. Seda muudatus ei puuduta. Seetõttu on otstarbekas viia ka komisjoni moodustamise pädevus üle ministri tasandile. Komisjon moodustatakse jätkuvalt kolmeks aastaks.

Paragrahvi 1 punktis 8 ajakohastatakse RKPSS-i § 5 lõikes 2 sätestatud volitusnorm ja nähakse ette, et kultuuripreemiate komisjoni töökorra kinnitab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Praegune komisjoni töökord kehtib muutmata kujul 1999. aastast. Koos eelnõuga on plaanis üle vaadata ja ajakohastada ka nimetatud töökord. Samuti tuuakse määruse kehtestamine Vabariigi Valitsuse tasandilt ministri tasandile. Tegemist on komisjoniga, mille tööd juhib kultuuriminister. Sellest lähtuvalt on asjakohane, et komisjoni töökorralduslikud küsimused määrab minister. Muudatus vähendab ka Vabariigi Valitsuse töökoormust.

Paragrahvi 1 punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks RKPPS-i § 5 lõige 3. Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktis 5 tehtava muudatusega, mille kohaselt on edaspidi nõuetekohaselt esitatud ettepanekute ja nende esitajate avaldamine Kultuuriministeeriumi, mitte enam komisjoni ülesanne.

Paragrahvi 1 punktiga 10 ajakohastatakse RKPPS-i § 6 lõige 2 ja sätestatakse, et preemiad antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise raames. Kehtiva sõnastuse järgi tuleb preemiad üle anda Eesti Vabariigi aastapäeval, mis on liiga piirav tingimus. Praktikas ei toimu preemiate üleandmise tseremoonia vabariigi aastapäeval, vaid enne seda aastapäeva tähistamise raames.

Paragrahvi 1 punktiga 11 tunnistatakse kehtetuks RKPSS-i 2. peatükk, mis reguleerib kultuuristipendiumide määramist. RKPSS-i § 7 alusel määratakse kultuuristipendium riikliku kultuuripoliitika seisukohalt oluliste kultuuriprojektide ja loominguliste tellimuste toetamiseks või õppetootustena õpinguiks välismaa kõrgkoolides või teadusasutustes. Kultuuristipendiumi võib määrata füüsilisele isikule, juriidilisele isikule või asutusele. RKPSS-i § 9 alusel võivad ettepanekuid ja taotlusi stipendiumide määramiseks esitada loomeliidud, teised juriidilised isikud ja asutused, kelle põhikirjas või põhimääruses on sätestatud kultuuri- ja haridusalane tegevus, ning kohalikud omavalitsused. Seega on kehtivas seaduses süsteem, kus isik ei taotle kultuuristipendiumi endale, vaid tema suhtes peab tegema ettepaneku RKPSS-is sätestatud institutsioon. Valdavalt on selleks loomeliit.

RKPSS on vastu võetud 1998. aastal, selles sisalduv kultuuristipendiumide regulatsioon on kehtinud muutmata kujul tänaseni. Omas ajas olid kultuuristipendiumid asjakohased, kuid praegu ei vasta olemasolev regulatsioon enam vajadustele. Kultuurivaldkonna riikliku toetamise süsteem ja korraldus on võrreldes kultuuristipendiumide loomise ajaga palju muutunud ning selle süsteemi korrastamine on pidev töö. Seetõttu on vajalik ümber hinnata ka stipendiumide andmise eesmärk ning viia see tänapäevaste vajadustega kooskõlla. Muudatuste

vajadust kinnitab asjaolu, et huvi stipendiume taotleda on pidevalt kahanenud. Arvestades riigieelarvelistest võimalustest lähtuvat praegust kultuuristipendiumi suurust¹, mis ei kata isegi paari kuu elamis- ja õppimiskulusid, ei ole toetus enam ka atraktiivne välismaale õppima minemise soodustaja. Arvestades kõrghariduses, sealhulgas loomekõrghariduses, laialt levinud mobiilsusprogramme, samuti viimasel kümnendil tohutult avardunud välismaal kõrghariduse omandamise võimalusi, ei näe Kultuuriministeerium kultuuristipendiumil praegusel kujul enam rolli erialahariduse toetajana. Lisaks on oluline välja tuua, et tulumaksuseaduse (edaspidi *TuMS*) § 19 lõike 7 alusel on stipendium *TuMS*-i tähenduses tulevikku suunatud toetus, mida makstakse teadmiste või oskuste omandamise, võimete arendamise ning loomingulise või teadusliku tegevuse soodustamiseks. *TuMS*-i tähenduses on stipendium mõeldud füüsilisele isikule. Üldjuhul maksustatakse füüsilisele isikule antav stipendium *TuMS*-i § 12 lõike 1 punkti 7 alusel tulumaksuga, välja arvatud juhul, kui stipendiumi maksmine on sätestatud seaduses (*TuMS* § 19 lg 5 lg 1) ja stipendium vastab *TuMS*-i § 19 lõikele 7. Seega ei pruugi füüsilisele isikule antav stipendium, mille eesmärk on toetada kultuuriprojekte ja loomingulisi tellimusi, neile tingimustele vastata. Kultuuriprojektide ja loominguliste tellimuste toetamiseks on olemas teised meetmed, näiteks Eesti Kultuurkapitali seaduse § 2 alusel makstavad toetused ja loometöö tasu. Lisaks võimaldab kehtiv RKPS kultuuristipendiumi maksta ka juriidilisele isikule ja asutusele. Kuna juriidiline isik ega asutus ei saa õppeasutuses õppida, on talle võimalik määrata kultuuristipendium kultuuriprojektide toetuseks. Tavapärane praktika on maksta juriidilistele isikutele ja asutustele toetust, mitte stipendiumi. Selleks on nii Kultuuriministeeriumis kui ka Kultuurkapitalis loodud mitmeid toetusprogramme, kust kultuurivaldkonnas tegutsevad juriidilised isikud ja asutused saavad oma tegevuseks toetust taotleda. Selle kõrval tekitab sellisel kujul stipendiumide regulatsioon segadust. Ka praktika näitab, et huvi sellise stipendiumi taotlemise vastu on vähene (vt tabel allpool).

Kultuuriministeeriumi eelarves on olnud vahendit 20 kultuuristipendiumiks aastas (RKPS § 8 lg 1) summas 2300 eurot stipendiumi kohta, kogusummas 46 000 eurot. Kuigi eesmärk on olnud anda stipendiumid välja ühes voorus, on kandidaatide vähesuse tõttu viidud viimasel kolmel aastal läbi lisavoor. Sellest hoolimata oli 2023. aastal kahes voorus kokku vaid 16 kandidaati, 2024. aastal kokku 12 kandidaati, kellele kõigile määrati stipendium (ehk siis 2023. aastal jäi 4 ja 2024. aastal 8 stipendiumi määramata). 2025. aasta voorus esitati 13 taotlust, määrati 12 stipendiumi. Seega tuleb ka 2025. aastal teha sügisene lisavoor, mis toimub 13.10 -12.11.2025 (jagatakse kevadest alles jäänud 8 stipendiumi). Viimasel kolmel aastal määratud kultuuristipendiumid on täpsemalt näidatud järgnevas tabelis.

Riigi kultuuristipendiumid 2022-2024

MÄÄRATUD STIPENDIUMID	2022 I voor	2022 II voor	2023 I voor	2023 II voor	2024 I voor	2024 II voor	KOKKU
Doktoriõpe välisriigis	1	0	1	1	1	0	4
Magistriõpe välisriigis	10	6	6	5	3	4	34
Bakalaureuseõpe välisriigis	1	0	1	1	2	0	5
Projekt	2	0	0	1	1	1	5
Keeldutud	0	9	0	0	0	0	
KOKKU ERALDATUD	14	6	8	8	7	5	
	2022 KOKKU	20	2023 KOKKU	16	2024 KOKKU	12	
	2022 KULU	46000	2023 KULU	36800	2024 KULU	27600	

¹ Kultuuristipendiumide aastaelarve on 46 000 eurot. RKPS-i § 8 lg 1 alusel määratakse igal aastal 20 stipendiumi. Ühe stipendiumi suurus on 2300 eurot.

Taotluse hulk on vähenenud ka sõltumata sellest, et viimasel kolmel aastal on parandatud kommunikatsiooni ja laiendatud vooru kohta teavituse saajate ringi.

Oleme arvestanud, et koroonast tingituna võis olla taotlemine vähenenud, kuna välismaal õppimine muutus piirangute tõttu võimatuks, ning kindlasti kahandas ebakindlus seoses piirangutega ka 2020. 2022. aastal välismaale õppima minemise kandideerimise huvi. Samas ei ole 2024. ja 2025. aastaks olukord taotluste hulga mõttes taastunud, kuigi õppimisvõimalused on samad, mis enne 2020. aastat. Lisaks on võrreldes RKPPS-i kehtimisaja algusega välismaal õpingute toetamiseks olemas mitmeid võimalusi Haridus- ja Teadusministeeriumi korraldatud meetmete kaudu (Erasmus jt mobiilsusprogrammid), mis võimaldavad õpinguid suuremas summas rahastada. Samuti ei ole välismaal õpingute toetamine Kultuuriministeeriumi põhitegevus ning ministeeriumil puudub pädevus hinnata ülikoolide või õppeprogrammide taset. Kuigi kultuuristipendiumide määramisel on siiani olnud prioriteet toetada kultuurivaldkonna magistri- ja doktoriõpinguid välismaal, on taotluste vähesuse tõttu stipendiumi määratud ka bakalaureuseõppeks välismaal. Sellest lähtuvalt on otsustatud lõpetada kultuuristipendiumite määramine.

Paragrahvis 2 nähakse ette SPS-i § 10 muutmine. Sellega jäetakse SPS-ist välja riiklikud spordistipendiumid (edaspidi *spordistipendium*) ning edaspidi jääb SPS-i § 10 ja selle alusel antav valdkonna eest vastutava ministri määrus (seni kehtiva Vabariigi Valitsuse määruse asemel) reguleerima riiklike spordipreemiate määramist ja tagasinõudmist. Spordistipendiumi määramise täpsemad tingimused on sätestatud Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2005. a määrmuses nr 305². Selle kohaselt määratakse spordistipendium sportlike tiptulemuste stimuleerimiseks ning see määratakse füüsilisele isikule. Spordistipendiumide määramisel arvestatakse eelkõige olümpiaalade rahvusvahelistel tiitli- ja suurvõistlustel saavutatud tulemusi, spordialaliidu seisukohti ning sportlase professionaalset suhtumist püstitatud eesmärkide realiseerimisse. Samuti on spordistipendiumi sihtrühm Eesti Paralümpiakomitee alla kuuluvad sportlased³. Spordistipendiumide määramise aluseks on spordialaliitude ja maakondade spordiliitude ettepanekud.

Spordistipendiume on määratud alates 1997. aastast. Spordistipendiumi rakendamise esimestel aastatel oli see ainus avaliku sektori toetus, mis aitas sportlastel katta igapäevaseid, sportimisega seotud kulusid. 2012. aastal muudeti koostöös Eesti Olümpiakomiteega (edaspidi EOK) olümpiaettevalmistustoetuse põhimõtteid ning tiitlivõistlustel medali võitnud sportlastele alustati töötasu maksmist, millega tagati neile ka sotsiaalsed garantiid. Ühtlasi tähendas see, et neile sportlastele spordistipendiumi ei määratud ning spordistipendium määrati andekatele noorsportlastele.

2019. aastal käivitas riik koostöös EOK-ga saavutusspordi projekt "Team Estonia", mille üheks eesmärgiks on toetada ka neid noorsportlasi, kes on andekad, aga ei ole veel tiitlivõistlustel kõrgete kohtadeni jõudnud. Põhimõtteliselt on tegemist sama sihtrühmaga, mis spordistipendiumil. Sellistele sportlastele on olemas C-kategooria toetus summas 1500 eurot kuus või noorsportlase toetus 500 eurot kuus.

---

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122017024>

³ Nende osakaal on väiksem, nt 2024. a määrati stipendium 7 parasportlasele.

Team Estonia toetusi reguleerib kultuuriministri 24. septembri 2024. a määrus nr 19 „Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetamiseks eraldatud vahenditest sporditoetuste taotlemise ja andmise kord“⁴. Nimetatud määruse § 3 lõike 2 p 4 ja 5 sätestavad spordialaliidu toetuse osana Eesti tippspordi toetamise süsteemi Team Estonia kuuluvate rahvuskoondiste sportlaste võimete arendamise toetuse (Team Estonia koondise toetus) ja olümpiamängude ettevalmistuskulude katmise toetuse (Team Estonia olümpiaettevalmistustoetus). Spordialaliidu toetuse andja ülesannet täidab halduslepingu alusel EOK⁵.

Määruse kohaselt esitab spordialaliit taotluses konkreetset sportlased või võistkonnad, kellele toetust taotletakse. Toetuse andja otsustab sportlased ja võistkonnad, kelle tarbeks võib toetust kasutada, et toetada sportlasi, kellel on enim potentsiaali saavutada tulevikus tiitlivõistlustel häid tulemusi (määruse § 3 lg-d 7 ja 8). Team Estonia olümpiaettevalmistustoetuse suuruse sportlase ja tema treeneri kohta otsustab toetuse andja igal aastal, arvestades eraldatud eelarvevahendite suurust. Sportlased saavad toetust vastavalt tasemele, mille määravad saavutatud tulemused. Tasemeid on neli: A+, A, B ja C. Olümpiaettevalmistustoetust võib teatud tingimustel eraldada ka 18–22-aastastele noorsportlastele. Täpsemad tingimused on sätestatud määruse lisas⁶.

Seega on praeguseks kujunenud olukord, kus andekaid noorsportlasi toetatakse erinevatest avaliku sektori allikatest: taotleda saab spordistipendiumi ja EOK rakendatavat Team Estonia toetust ning neile lisanduvad veel Eesti Kultuurkapitali stipendiumid. Analüüsides toetuse saajaid kolme toetuse andja lõikes, selgus, et aastatel 2023 ja 2024 on spordistipendium määratud 197 sportlasele, kellest 76% on samal perioodil saanud samalaadset toetust ka teistest avaliku sektori allikatest. Samade sportlaste toetamine erinevatest avaliku sektori allikatest tähendab nii suuremat halduskoormust taotlejale kui ka töökoormust toetuste andjatele ning see ei ole otstarbekas. Lisaks eespool nimetatud toetustele korraldab riik 200-le andekale noorsportlasele Audentese Koolide SA-ga sõlmitud lepingu alusel spordi-, toitlustus-, majutus- ja õppeteenust Tallinnas ning Otepääl.

2025. aasta eelarves oli spordistipendiumideks planeeritud 139 500 eurot. Nimetatud summa on samas suurusjärgus püsinud viimase 15 aasta jooksul. Selleks, et vähendada toetuse saajate halduskoormust, toetuse andjate töökoormust, samade sportlaste erinevatest avaliku sektori allikatest toetamist ning paremini sihistada olemasolevaid riiklikke toetusi, on otstarbekas alates 2026. aastast suunata spordistipendiumiks mõeldud vahendid⁷ olemasolevatesse toetusmeetmetesse, sealhulgas toetada parasportlasi Eesti Paralümpiakomitee kaudu ning lõpetada spordistipendiumide määramine.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei võeta kasutusele uusi termineid.

---

⁴ Varem kehtinud määrus: kultuuriministri 21. detsembri 2012. a määrus nr 12 „Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetamiseks eraldatud vahenditest antavate sporditoetuste liigid ning toetuse taotlemise, taotleja hindamise, toetuse määramise ja määramisest keeldumise tingimused ja kord“.

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/114122018006>

⁶ https://www.riigiteataja.ee/akt/1260/9202/4008/KUM_m19_lisa.pdf#

⁷ 132 000 eurot

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

6. Seaduse mõjud

6. 1. Kavandatav muudatus: riigi kultuuripreemiate arv

Kaasnev mõju: mõju kultuurile

Sihtrühm: kultuuripreemiate ettepanekute esitajad. RKPSS-i § 4 lõike 1 alusel võivad ettepanekuid preemia määramiseks esitada loomeliidud; teised juriidilised isikud, kelle põhikirjas on sätestatud kultuuri- ja haridusalane tegevus, preemia senised laureaadid ning kohalikud omavalitsused.

Mõju kirjeldus: Eelnõuga ei muutu ettepanekute esitajate ring ega ettepanekute esitamise korraldus ja tähtaeg. Muudatusel ei ole ettepaneku tegijatele otsest mõju ning see ei piira ettepanekute arvu.

Sihtrühm: kultuuri alal tegutsevad füüsilised isikud

Mõju kirjeldus: Preemia määratakse väljapaistava loominguilise tegutsemise eest kultuuri alal. See määratakse kas elutöö või aastapreemiana avalikkuseni jõudnud väljapaistava töö eest. Muudatusega võib väheneda võimalus väljapaistva loominguilise tegevusega silma paistnud loovisikuid premeerida. See võib kaasa tuua negatiivset tagasisidet valdkonnas tegutsejalt. Samas, preemia määramine ei ole riigi kohustus, vaid tunnustus ning puudub subjektiivne õigus selle saamiseks. Muudatusega preemiate olulisus ja tähendus ei vähene.

Kaasnev mõju: mõju riigieelarvele

Muudatusel ei ole otsest mõju riigieelarvele, kuna maksimaalne kulu jääb samaks. Samas lisab muudatus paindlikkust ning kultuuriminister saab otsustada sõltuvalt eelarvelistest võimalustest välja antavate preemiate arvu.

6.2 Kavandatav muudatus: kultuuristipendiumide kaotamine

Kaasnev mõju: mõju kultuurile

Sihtrühm: 1) kultuuristipendiumide ettepanekute esitajad. RKPSS-i § 4 alusel võivad ettepanekuid ja taotlusi stipendiumide määramiseks esitada loomeliidud, teised juriidilised isikud ja asutused, kelle põhikirjas või põhimääruses on sätestatud kultuuri- ja haridusalane tegevus ning kohalikud omavalitsused. 2) kultuuri valdkonnas tegutsevad füüsilised isikud, sealhulgas kultuurivaldkondade üliõpilased ja juriidilisele isikud või asutused (RKPSS § 7 teine lause).

Mõju kirjeldus: Muudatuse järel ei ole enam võimalik teha ettepanekuid kultuuristipendiumitele ning neid kultuuri valdkonnas tegutsevatele isikutele määrata. Muudatuse mõju kultuuri valdkonnale on väheoluline. Õppimiseks on võimalik stipendiumi taotleda Eesti Kultuurkapitalist ning Haridus- ja Teadusministeeriumi korraldatud meetmetest. Kultuurivaldkonnas tegutsevatele juriidilistele isikutele on olemas toetusmeetmed Kultuuriministeeriumis ja Eesti Kultuurkapitalis, kus need on selgemini sihistatud ja eesmärgipärasemad.

Kultuuristipendiumideks on siiani kavandatud 20 stipendiumit aastas summas 2300 eurot stipendiumi kohta, kogusummas 46 000 eurot. Kultuuristipendium meetmena ei panusta märkimisväärselt kultuuri valdkonna arengusse. Seda kinnitab ka valdkonna vähene huvi selle taotlemiseks ning taotlejate hulk on olnud kahanev. Kuigi eesmärk on olnud anda stipendiumid välja ühes voorus, on kandidaatide vähesuse tõttu viidud viimasel kolmel aastal läbi lisavoor. Selles hoolimata laekus näiteks 2023. aastal kokku vaid 20 kandidaati ning 2024. aastal kahes voorus kokku 12 kandidaati, kellele kõigile määrati stipendium ning 8 stipendiumit jäi välja andmata.

Kaasnev mõju: mõju halduskoormusele

Sihtrühm: kultuuristipendiumide ettepanekute esitajad. RKPSS-i § 4 alusel võivad ettepanekuid ja taotlusi stipendiumide määramiseks esitada loomeliidud, teised juriidilised isikud ja asutused, kelle põhikirjas või põhimääruses on sätestatud kultuuri- ja haridusalane tegevus ning kohalikud omavalitsused.

Mõju kirjeldus: Kultuuristipendiumide ettepanekute esitajate halduskoormus väheneb, kuna nad ei pea võimalike stipendiumide saajate suhtes ettepanekuid koondama ja neid esitama ning esitamise tähtaegu järgima. Eesti Kultuurkapitalist ning Haridus- ja Teadministeeriumi korraldatud meetmetest saab isik ise endale stipendiumi taotleda.

Kaasnev mõju: mõju riigieelarvele

Mõju kirjeldus: Kultuuristipendiumideks on kavandatud 20 stipendiumit aastas summas 2300 eurot stipendiumi kohta, kogusummas 46 000 eurot. Kultuuristipendiumide määramise lõpetamisel on vähene positiivne mõju riigieelarvele.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm: Kultuuriministeerium, kultuuriminister

Mõju kirjeldus: Kultuuristipendiumi taotlusi menetleb, valmistab ette otsuseid ning kontrollib stipendiumi saajate aruandeid Kultuuriministeerium. Stipendiumi määramise otsused teeb kultuuriminister käskkirjaga. Stipendiumide määramise lõpetamisega töökoormus väheneb ning võimaldab töökorraldust optimeerida. Samas ei ole ette näha, et muudatus tooks kaasa Eesti Kultuurkapitali või Haridus- ja Teadministeeriumi korraldatud meetmete rakendajate töökoormuse kasvu. Kultuuristipendiumide taotlejate arv on olnud väga väike, samuti ei ole stipendiumi suurus selline, mis tervikuna aitaks katta õpingute või projektide ellu viimisega seotud kõiki kulusid. On tõenäoline, et stipendiumi sihtrühm on juba ka nendes institutsioonides taotleja. Seega vähendab muudatus ka dubleerimist erinevate toetuse andjate vahel.

6.3 Kavandatav muudatus: spordistipendiumide kaotamine

Kaasnev mõju: mõju spordile

Sihtrühm: 1) spordialaliidud ja maakondade spordiliidud, kes taotleavad spordistipendiumi tippspordiga tegelevatele füüsilistele isikutele; Eesti Paralümpiakomitee; 2) sportlased.

Mõju kirjeldus: Muudatusel on spordi korraldusele positiivne mõju. Tippsportlaste toetamise süsteem korrastub, muutub lihtsamaks ja selgemaks nii spordiorganisatsioonidele kui ka sportlastele.

Kaasnev mõju: mõju halduskoormusele

Sihtrühm: 1) spordialaliidud ja maakondade spordiliidud, kes taotlevad spordistipendiumi tippspordiga tegelevatele füüsilistele isikutele; 2) Eesti Paralümpiakomitee.

Mõju kirjeldus: Spordialaliitude ja maakondade spordiliitude halduskoormus väheneb. Tippportlaste toetamine on korraldatud EOK spordialaliitude toetuse kaudu, mida viimased juba taotlevad. Muudatusega süsteem ühtlustub ning kaob ära mitmest kohast taotlemine. Eesti Paralümpiakomitee on juba Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna partnerorganisatsiooni toetuse sihtrühmas ja selle taotleja ning tema halduskoormus ei muutu.

Kaasnev mõju: mõju riigieelarvele

Mõju kirjeldus: Mõju riigieelarvele ei ole, eelarvelised kulud ei suurene. Seni spordistipendiumideks kasutatud vahendid suunatakse olemasolevatesse meetmesse ning osaliselt Eesti Paralümpiakomiteele.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm: Kultuuriministeerium, kultuuriminister

Mõju kirjeldus: Spordistipendiumi taotlusi menetleb ja otsuseid valmistab ette Kultuuriministeerium. Spordistipendiumi määramise otsuseid teeb kultuuriminister käskkirjaga. Spordistipendiumide määramise lõpetamisega töökoormus väheneb ning see võimaldab töökorraldust optimeerida. Kuna spordistipendiumideks ette nähtud raha suunatakse alates 2016. aastast teistesse olemasolevatesse meetmesse, vähendab muudatus toetuse andjate ja meetmete dubleerimist.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga seondult kehtestatakse uuesti kultuuripreemiate komisjoni töökord ning spordipreemiate määramise kord.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2026. aasta 1. veebruaril. Sellest lähtuvalt rakendub seadus 2027. aastal antavatele kultuuripreemiatele. 2026. aastal enam kultuuristipendiume ega spordistipendiume ei anta, et uus süsteem rakenduks kalendriaasta algusest.

10. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ning arvamuse esitamiseks tunnustatud loomeliitudele, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Disainikeskusele, Eesti Arhitektuurikeskusele, Music Estoniale, Eesti Teatri Agentuurile, Kaasaegse Kunsti Eesti Keskusele, Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskusele, Eesti Olümpiakomiteele, spordialaliitudele, maakonna spordiliitudele ning Eesti Paralümpiakomiteele.

Kultuuripreemiate suurus ja komisjoni töökord

Määrus kehtestatakse riigi kultuuripreemiate seaduse § 3 ja § 5 lõike 2 alusel.

§ 1. Kultuuripreemiate suurus

(1) Preemia suurus pikaajalise loomingulise tegevuse eest on 64 000 eurot.

(2) Preemia suurus eelmisel kalendriaastal avalikkuseni jõudnud väljapaistvate tööde eest on 9600 eurot.

§ 2. Kultuuripreemiate komisjoni töökord

(1) Komisjon on otsustusvõimeline, kui komisjoni istungist võtab osa kaks kolmandikku komisjoni liikmetest. Komisjon võtab otsuse preemiate määramiseks vastu istungil lihthäälteenamusega salajasel hääletusel.

(2) Kui preemia kandidaatidest ükski ei saa lihthäälteenamust, korraldatakse enim poolthääli saanud kandidaatide vahel teine hääletusvoor. Kui ka teises hääletusvoorus ei õnnestu komisjonil otsust vastu võtta, otsustab komisjoni esimees või tema äraolekul teda asendav komisjoni liige, kas korraldada veel üks hääletusvoor, eelistada kindlat kandidaati, heita liisku või teha valdkonna eest vastutavale ministrile ettepanek jagada preemia mitme kandidaadi vahel.

(3) Kui komisjoni liige on preemia kandidaadiks, ei osale ta sellel aastal vastava preemia osas komisjoni töös.

(4) Kui komisjoni liige võib preemia kandidaadi suhtes olla erapoolik või esineb huvide konflikt, taandab ta ennast sellele kandidaadile preemia määramise arutelust ja hääletamisest.

(5) Kui komisjoni liige ei osale lõigete 3 ja 4 alusel preemiate hindamisel, arvestatakse lihthäälteenamus vastavalt hääleõiguslike komisjoni liikmete arvule.

(6) Komisjoni esimehe äraolekul või juhul, kui tal on huvide konflikt lõigete 3 ja 4 alusel, asendab teda komisjoni vanim hääleõiguslik liige.

(7) Komisjoni teenindab Kultuuriministeerium.

§ 3. Preemiate määramine ja üleandmine

(1) Preemiad määrab Vabariigi Valitsus kultuuriministri esildisel komisjoni ettepanekute alusel.

(2) Preemiad antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise raames.

Riiklike spordipreemiate määramise ning tagasinõudmise tingimused ja kord

Määrus kehtestatakse spordiseaduse § 10 lõike 2 alusel.

§ 1. Riiklik spordipremia

- (1) Riiklikke spordipreemiaid (edaspidi *preemia*) määratakse väljapaistvate sportlike saavutuste eest.
- (2) Elutööpreemia määratakse füüsilisele isikule, kelle aastatepikkune panus Eesti sporti on pälvinud avalikkuse kõrge hinnangu ja kelle elutöö on olnud eeskujuks noorele põlvkonnale.
- (3) Aastapremia määratakse füüsilisele isikule silmapaistvate sportlike saavutuste või eduka treeneritöö eest, samuti tulemusliku sporditöö korraldamise, spordi propageerimise või sporditeadusse antud panuse eest, mis on saavutatud eelmise kalendriaasta jooksul.

§ 2. Preemiate liigid ja suurus

- (1) Igal aastal määratakse kuni kaks elutööpreemiat suurusega 64 000 eurot.
- (2) Igal aastal määratakse kuni 6 aastapreemiat suurusega 9600 eurot.
- (3) Preemiaga kaasneb tunnistus.

§ 3. Ettepanekute esitamine preemia määramiseks

- (1) Ettepanekuid preemia kandidaatide kohta võivad kirjalikult teha füüsilised isikud, ministriumid ja kohaliku omavalitsuse üksused ning teised juriidilised isikud ja asutused, kelle põhikirjas või põhimääruses on sätestatud muu hulgas spordialane tegevus.
- (2) Preemia kandidaadid esitatakse igal aastal hiljemalt 10. jaanuariks Kultuuriministriumile läbivaatamiseks.

§ 4. Spordipreemiate komisjon

- (1) Spordipreemiate komisjoni (edaspidi *komisjon*) moodustab kultuuriminister. Komisjoni esimees on kultuuriminister.
- (2) Komisjoni arutab koosolekul läbi määruse paragrahvi 3 lõikes 1 nimetatud ettepanekud ning teeb Vabariigi Valitsusele ettepaneku preemiate määramiseks.
- (3) Komisjoni teenindab Kultuuriministrium.

§ 5. Komisjoni töökord

(1) Komisjon on otsustusvõimeline, kui komisjoni koosolekust võtab osa kaks kolmandikku komisjoni liikmetest. Komisjon võtab otsuse preemiate määramiseks vastu istungil lihthäälteenamusega.

(2) Kui preemia kandidaatidest ükski ei saa lihthäälteenamust, korraldatakse enim poolthääli saanud kandidaatide vahel teine hääletusvoor. Kui ka teises hääletusvoorus ei õnnestu komisjonil lihthäälteenamusega otsust vastu võtta, otsustab komisjoni esimees või tema äraolekul teda asendav komisjoni liige, kas korraldada veel üks hääletusvoor, eelistada kindlat kandidaati, heita liisku või teha valdkonna eest vastutavale ministrile ettepanek jagada preemia mitme kandidaadi vahel.

(3) Kui komisjoni liige on preemia kandidaadiks, ei osale ta sellel aastal vastava preemia komisjoni töös.

(4) Kui komisjoni liige võib preemia kandidaadi suhtes olla erapoolik või esineb huvide konflikt, taandab ta ennast sellele kandidaadile preemia määramise arutelust ja hääletamisest.

(5) Kui komisjoni liige ei osale lõigete 3 ja 4 alusel preemiate hindamisel, arvestatakse lihthäälteenamus vastavalt hääleõiguslike komisjoni liikmete arvule.

(6) Komisjoni esimehe äraolekul või juhul, kui tal on huvide konflikt lõigete 3 ja 4 alusel, asendab teda komisjoni vanim hääleõiguslik liige.

§ 6. Preemiate määramine ja üleandmine

(1) Preemiad määrab Vabariigi Valitsus kultuuriministri esildisel komisjoni ettepanekute alusel.

(2) Preemiad antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise raames.

§ 7. Preemia tagasinõudmine

(1) Kui dopinguvastane organisatsioon, rahvusvaheline spordiorganisatsioon, rahvuslik olümpiakomitee, rahvuslik paralümpiakomitee või spordialaliit on määranud spordiseaduse § 11 lõikes 1 nimetatud isikule karistuse samas lõikes nimetatud reeglite rikkumise eest, on Vabariigi Valitsusel õigus aasta jooksul karistuse määramise otsuse jõustumisest arvates nõuda pärast reeglite rikkumist määratud preemia isikult tagasi.

(2) Tagasinõudmise otsustamiseks teeb Vabariigi Valitsusele ettepaneku kultuuriminister.

(3) Preemia saaja tagastab preemia selle tagasinõudmise otsuses nimetatud tähtpäevaks.